

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ટી. હમઝા-

વર્સસ-

કેરળ રાજ્ય

11 ઓગસ્ટ, ૧૯૯૯

[ન્યાયાધીશ-કે. ટી. થોમસ અને ડી. પી. મોહપાત્રા]

ફોજદારી કાયદો:

નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫:

કલમ ૫૦ (૧)-તપાસ અને જમી પહેલાનું પાલન ન કરવું-આરોપીના કબજામાં તેની વ્યક્તિની શોધના પરિણામે પ્રતિબંધિત વસ્તુ મળી આવી-કલમ ૫૦ (૧) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી-આરોપ-અસરના સમર્થનમાં કોઈ અન્ય પુરાવા નથી-કેસ, ચુકાદો અને દોષિત ઠેરવવાના ક્રમના સંજોગોમાં, સ્પષ્ટપણે બિનટકાઉ.

અપીલકર્તા-આરોપીને સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ની કલમ ૨૧ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. હાઈકોર્ટે દોષિત ઠેરવ્યો હતો. આથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર, અપીલકર્તા-આરોપી બ્રાઉન સુગર વેચતો હોવાની માહિતી મળતાં પોલીસ ઘટના સ્થળે પહોંચી હતી અને આરોપીની શોધ

કરતા તેના કબજામાંથી બ્રાઉન સુગર મળી આવી હતી.

આરોપી વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૫૦ (૧) હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી ફરજિયાત જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી આરોપીની સજા ટકી શકે તેમ નથી.

અપીલને મંજૂરી આપતા, આ અદાલતે કહ્યું:

૧. નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ કલમ ૪૨ હેઠળ અધિકૃત અધિકારી દ્વારા તેની વ્યક્તિની શોધ કરવામાં આવે તે પહેલાં આરોપીને વાજબી સલામતી પૂરી પાડે છે. આ જોગવાઈનો હેતુ અધિકૃત અધિકારીઓ સામે મનસ્વી અને ઉચ્ચ કાર્યવાહીની ટીકાને ટાળવાનો પણ છે. વિધાનમંડળે તેના વિવેકબુદ્ધિથી કાયદામાં નિર્ધારિત ગંભીર સજાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રક્રિયાને વિશ્વસનીયતા આપવા માટે આવા કાયદાકીય રક્ષણ પૂરું પાડવું જરૂરી માન્યું હતું.

[૩૪૪-ઈ; ૩૪૬-એ-બી]

૨. આ કેસમાં તપાસ અને જપ્તી કરવામાં આવી તે પહેલાં કાયદાની કલમ ૫૦ (૧) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. તેથી, આ રીતે કરવામાં આવેલી શોધ અને જપ્તી પર ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા ભરોસો કરી શકાતો નથી. પ્રતિબંધિત વસ્તુના ગેરકાયદેસર કબજાનો ફરિયાદી પક્ષનો કેસ સંપૂર્ણપણે આરોપીની વ્યક્તિની શોધ પર આધારિત છે જે વસ્તુની પુનઃપ્રાપ્તિ તરફ દોરી જાય છે અને આરોપના સમર્થનમાં અન્ય કોઈ પુરાવા નથી. તેથી, સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા અપીલકર્તા સામે ચુકાદો અને દોષિત ઠેરવવાનો આદેશ, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું, તે સ્પષ્ટ રીતે બિનટકાઉ છે. (૩૫૦-બી-ડી)

પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ બલદેવ સિંહ, જે. ટી. (૧૯૯૯) ૪ એસસી ૫૯૫, –
અનુસરવામાં આવ્યું.

પંજાબ રાજ્ય વિ. બલબીર સિંહ, જે. ટી. (૧૯૯૪) ૨ એસસી ૧૦૮, – લાગુ
પડતા રાખવામાં આવે છે.

=====

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન:

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૭૯૮/૧૯૯૭.

કેરળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ૦૧/૦૯/૧૯૯૫ તારીખના ચુકાદા અને હુકમ. ક્રિ.

અપીલ નંબર ૨૪૩/૧૯૯૩.

સોમનાથ મુખર્જી, (એ. સી.) – અપીલકર્તા માટે.

કે. એમ. કે. નાયર – પ્રતિવાદી માટે.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

– ડી. પી. મોહપાત્રા.

કોર્ટ ઓફ સેશન્સ કોઝિકોડ ડિવિઝનના સેશન્સ કેસ નંબર ૧૦૦/૯૦ માં આરોપી
દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આ અપીલ, નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક
સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ (ટૂંકમાં 'એન. ડી. પી. એસ. એક્ટ') ની કલમ ૨૧ હેઠળ
ચુકાદા અને દોષિત ઠેરવવાના આદેશ અને સજા સામે નિર્દેશિત છે, અને ૧૦ વર્ષની
સખત સજા અને રૂ. ૧ લાખ દંડ થઈ હતી. જેમાં ડિફેન્ડન્ટ અંગે થોડો ફેરફાર
સાથે કેરળ હાઈકોર્ટ દ્વારા 'અપીલ' માં જે ૨ વર્ષથી ઘટાડીને ૧ વર્ષ સખત સજા

કરવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તા સામેનો આરોપ એ હતો કે સાંજે ૬.૦૫ વાગ્યે ફ્રાન્સિસ રોડ નગરમ ખાતે એકેજી મેમોરિયલ ઓવર-બ્રિજ ખાતે તેની પાસે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની જોગવાઈઓનું વિરૂદ્ધ ૧૭૫૦ મિલીગ્રામ બ્રાઉન સુગર મળી આવી હતીઅને આ રીતે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૨૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો છે.

ફરિયાદી પક્ષની ટૂંકમાં હકીકતો એવી છે કે પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર, ચેમનગઢ પોલીસ સ્ટેશનને, આરોપી બ્રાઉન સુગર વેચતો હોવાની માહિતી મળતાં બે કોન્સ્ટેબલ પીડબ્લ્યુ ૨ અને સીડબ્લ્યુ ૨ સાથે ઘટના સ્થળ પર ગયા હતા.આરોપીની તપાસ કરતા તેના કબજામાંથી બ્રાઉન સુગર ધરાવતી નવ નાની પોલિથીનની થેલીઓ મળી આવી હતી.ચીજવસ્તુઓ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.આ ચીજવસ્તુઓનું વજન ૧૭૫૦ મિલીગ્રામ હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.પ્રક્રિયાગત સાધનસામગ્રી પૂર્ણ કર્યા પછી એક નમૂનો રાસાયણિક વિશ્લેષણ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો.જે નમૂનો રાસાયણિક વિશ્લેષણ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો તે ડાયસેટાઇલ મોર્ફિન (હેરોઇન) હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું, જેને સામાન્ય રીતે બ્રાઉન સુગર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ફરિયાદી પક્ષે મુખ્યત્વે શ્રી T.Raman PW I, પોલીસ અધિકારીના પુરાવા પર

આધાર રાખ્યો હતો કે, જેમણે બ્રાઉન સુગરના ગેરકાયદેસર કબજાના આરોપને સ્થાપિત કરવા માટે તપાસ અને જમી અને અન્ય સાક્ષીઓને અસર કરી હતી..નીચેની અદાલતોએ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની પ્રશંસા કરીને ફરિયાદી પક્ષનો કેસ સ્વીકાર્યો હતો અને અગાઉ નોંધ્યા મુજબ દોષિત ઠેરવવા અને સજાનો આદેશ પસાર કર્યો હતો.

શ્રી સોમનાથ મુખર્જીની દલીલો પર મુખ્ય ભાર એ હતો કે નીચેની અદાલતોએ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૫૦ હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી ફરજિયાત જરૂરિયાતોને પોલીસ અધિકારી દ્વારા તપાસ કરતા પહેલાં અનુસરવામાં આવી ન હોવાથી અપીલકર્તા પાસેથી બ્રાઉન ખાંડની વસૂલાત પર આધાર રાખવામાં ભૂલ કરી હતી, જેના કારણે વસ્તુઓ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.

બીજી તરફ પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી K.M.K.Nair ની દલીલ હતી કે NDPS અધિનિયમની કલમ ૫૦ની જોગવાઈઓનું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે પોલીસ અધિકારી (PWI) એ આરોપીને પૂછ્યું હતું કે શું તે મેજિસ્ટ્રેટ અથવા રાજપત્રિત અધિકારી સમક્ષ રજૂ થવા માંગે છે કે કેમ, જેના પર તેમણે નકારાત્મક જવાબ આપ્યો હતો.

જે પ્રશ્ન નક્કી કરવા માટે આવે છે તે એ છે કે શું રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓમાંથી બહાર

આવેલા હકીકતો અને કેસના સંજોગોમાં આરોપીની વ્યક્તિની શોધ અને તેના કબજામાંથી બ્રાઉન સુગરના પેકેટની વસૂલાત એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૫૦ ની જરૂરિયાતોનું પાલન ન કરવાને કારણે દૂષિત કરવામાં આવી હતી. વિવાદિત ચુકાદાઓમાં થયેલી ચર્ચાઓ પરથી એવું લાગે છે કે આ દલીલને અદાલતોની તરફેણ મળી ન હતી.

કલમ ૫૦ની પેટા-કલમ (૧) જે સુસંગત જોગવાઈ છે.
આ સંદર્ભમાં આ રીતે વાંચે છે;

"૫૦ જે શરતો હેઠળ વ્યક્તિની શોધ હાથ ધરવામાં આવશે –

(૧) જ્યારે કલમ ૪૨ હેઠળ વિધિવત અધિકૃત કોઈ અધિકારી કલમ ૪૧, કલમ ૪૨ અથવા કલમ ૪૩ની જોગવાઈઓ હેઠળ કોઈ વ્યક્તિની શોધ કરવા જઈ રહ્યો હોય, ત્યારે તે, જો આવી વ્યક્તિ આમ ઈચ્છે તો, આવી વ્યક્તિને બિનજરૂરી વિલંબ કર્યા વિના કલમ ૪૨માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ વિભાગના નજીકના રાજપત્રિત અધિકારી અથવા નજીકના મેજિસ્ટ્રેટ પાસે લઈ જશે.

જોગવાઈને ખાલી વાંચીને એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ ૪૨ હેઠળ અધિકૃત અધિકારી દ્વારા તેની વ્યક્તિની તપાસ કરવામાં આવે તે પહેલાં કાયદો આરોપીને વાજબી સલામતી પૂરી પાડે છે. આ જોગવાઈનો હેતુ અધિકૃત અધિકારીઓ સામે મનસ્વી અને ઉચ્ચ કાર્યવાહીની ટીકાને ટાળવાનો પણ છે. વિધાનમંડળે તેના વિવેકબુદ્ધિથી કાયદામાં નિર્ધારિત ગંભીર સજાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રક્રિયાને વિશ્વસનીયતા આપવા માટે આવા કાયદાકીય રક્ષણ પૂરું પાડવું જરૂરી માન્યું હતું. અર્થઘટન સંબંધિત

વિવિધ પ્રશ્નો.પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ બલદેવ સિંહ જે. ટી. ૧૯૯૯ (૪) એસ. સી. પદ્મના કેસમાં આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે કલમ ૫૦ની કલમ, તેમાંની જોગવાઈઓનું ફરજિયાત સ્વરૂપ અને જરૂરિયાતોનું પાલન ન કરવાના પરિણામ પર વિચાર કર્યો છે.ઉઠાવવામાં આવેલી વિવિધ દલીલો અને આ બાબતમાં અદાલતના અગાઉના નિર્ણયોની વિગતવાર ચર્ચા પર આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો;

" ગેઝેટેડ અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ તપાસ કરવી, જો શંકાસ્પદને જરૂર હોય તો, એક અત્યંત મૂલ્યવાન અધિકાર છે જે વિધાનસભાએ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ હેઠળ ગેરકાયદેસર ચીજવસ્તુઓનો કબજો લઈ શકે તેવા ગંભીર પરિણામોને ધ્યાનમાં રાખીને સંબંધિત વ્યક્તિને આપ્યો છે. સજાની ગંભીરતાને ધ્યાનમાં રાખીને તેને કાયદામાં સામેલ કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે.આ જોગવાઈ પાછળનો તર્ક અન્યથા પણ સ્પષ્ટ છે.રાજપત્રિત અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષની શોધ તપાસ અને જમીની કાર્યવાહીને વધુ પ્રામાણિકતા અને વિશ્વાસપાત્રતા પ્રદાન કરશે. પ્રોસીક્યુશન કેસને પણ ખરેખર મજબૂત બનાવશે .

આમ, તે અધિકારનો લાભ લેવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે, ગેઝેટેડ અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ તેની શોધ કરવાના તેના અધિકારના અસ્તિત્વ વિશે સંબંધિત વ્યક્તિને જાણ ન કરવા માટે, અગાઉની માહિતી પર વ્યક્તિની શોધ કરવા જતા સશક્ત અધિકારી માટે કોઈ વાજબીપણું નથી.જો કે, લેખિતમાં તેના અધિકાર વિશે શોધ કરવા માટે વ્યક્તિને માહિતી આપવી જરૂરી નથી.જો આવી માહિતી સંબંધિત વ્યક્તિને શક્ય હોય ત્યાં સુધી ધરપકડ અને શોધ કરતી કેટલીક સ્વતંત્ર અને આદરણીય વ્યક્તિઓની

હાજરીમાં મૌખિક રીતે જણાવવામાં આવે તો તે પૂરતું છે.

જો કે, ફરિયાદી પક્ષે, સુનાવણીમાં, એ સ્થાપિત કરવું જોઈએ કે સશક્ત અધિકારીએ સંબંધિત વ્યક્તિને મેજિસ્ટ્રેટ અથવા વકીલની હાજરીમાં તપાસ કરવાના તેના અધિકારની માહિતી આપી હતી. રાજપત્રિત અધિકારી, ઇચ્છિત શોધના સમયે. અદાલતોએ કલમ ૫૦ માં પૂરી પાડવામાં આવેલી જરૂરિયાતો સાથે યોગ્ય પાલન વિશે કેસની સુનાવણીમાં સંતુષ્ટ થવું પડશે. કાયદાની કલમ ૫૪ હેઠળ આરોપી સામે કોઈ ધારણા ઉભી કરી શકાતી નથી, સિવાય કે ફરિયાદી પક્ષ તેને અદાલતના સંતોષ માટે સ્થાપિત કરે કે કલમ ૫૦ ની આવશ્યકતાઓનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું હતું.

ચુકાદાના પેરા ૫૫માં કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા તારણોનો સારાંશ આ રીતે આપવામાં આવ્યો છે:

"તર્કના આધારે અને ઉપરની ચર્ચાથી નીચેના તારણો નીકળે છે:

- (૧) જ્યારે કોઈ સશક્ત અધિકારી અથવા અગાઉની માહિતી પર કામ કરતો વિધિવત અધિકૃત અધિકારી કોઈ વ્યક્તિની શોધ કરવા જઈ રહ્યો હોય, ત્યારે તેના માટે જરૂરી છે કે તે સંબંધિત વ્યક્તિને તેની તપાસ કરવા માટે નજીકના રાજપત્રિત અધિકારી અથવા નજીકના મેજિસ્ટ્રેટને લઈ જવાના કલમ ૫૦ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ તેના અધિકારની જાણ કરે. જો કે, આવી માહિતી લેખિતમાં હોવી જરૂરી નથી;
- (૨) ગેઝેટેડ અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ તપાસ કરવાના તેના અધિકારના અસ્તિત્વ વિશે સંબંધિત વ્યક્તિને જાણ કરવામાં નિષ્ફળતા આરોપી માટે પૂર્વગ્રહ પેદા કરશે.
- (૩) એક સશક્ત અધિકારી દ્વારા, પૂર્વ સૂચના પર, વ્યક્તિને તેના અધિકારની જાણ કર્યા વિના કે, જો તેને જરૂર હોય તો, તેને ગેઝેટેડ અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ તપાસ માટે લઈ જવામાં આવે અને જો તે એવું પસંદ કરે તો,

ગેઝેટેડ અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ તેની તપાસ કરવામાં નિષ્ફળતા, ટ્રાયલને દૂષિત ન કરી શકે પરંતુ ગેરકાયદેસર વસ્તુ શંકાસ્પદની વસૂલાતને રેન્ડર કરશે અને ટ્રાયલને દૂષિત કરશે પરંતુ ગેરકાયદેસર વસ્તુ શંકાસ્પદની વસૂલાતને રેન્ડર કરશે અને આરોપીની દોષિતતા અને સજાને દૂષિત કરશે, જ્યાં દોષિતતા ફક્ત તેના કબજાના આધારે નોંધવામાં આવી છે. કાયદાની કલમ ૫૦ ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ દરમિયાન તેની વ્યક્તિ પાસેથી જપ્ત કરાયેલી ગેરકાયદેસર વસ્તુ;

(જ) કે ખરેખર સમાજને ગુનેગારોથી બચાવવાની જરૂર છે.જો ગુનાઓ કરનાર વ્યક્તિઓને છોડી દેવામાં આવે તો સલામતીમાં સામાજિક ઉદ્દેશને નુકસાન થશે કારણ કે તેમની સામેના પુરાવાને એવું માનવામાં આવે છે કે જાણે તે અસ્તિત્વમાં નથી.તેથી, જવાબ એ છે કે તપાસ એજન્સીએ કાયદા દ્વારા કલ્પના કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કરવું જોઈએ, અને આમ કરવામાં નિષ્ફળતાને ઉચ્ચ અધિકારીઓ દ્વારા સંબંધિત અધિકારી સામે કાર્યવાહીને ગંભીરતાથી આમંત્રિત કરવી જોઈએ જેથી તપાસ અધિકારીની બેદરકારી પર અંકુશ મૂકવામાં આવે.દરેક કિસ્સામાં અંતિમ પરિણામ મહત્વપૂર્ણ છે પરંતુ તેને પ્રાપ્ત કરવાના માધ્યમો બોર્ડથી ઉપર હોવા જોઈએ.ઉપાય રોગ કરતાં વધુ ખરાબ ન હોઈ શકે.

જો અદાલત તપાસ કામગીરી દરમિયાન તપાસ એજન્સી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી અરાજકતાના કૃત્યોને માફ કરતી જોવા મળે અને કાયદા અને કાયદા પ્રત્યેના આદરને પાછા નબળી પાડી શકે તો ન્યાયિક પ્રક્રિયાની કાયદેસરતા વાદળો હેઠળ આવી શકે છે.ન્યાયના વહીવટ સાથે ગેરવાજબી રીતે સમાધાન કરવાની અસર થઈ શકે છે.તેની મંજૂરી ન આપી શકાય.આરોપી ન્યાયી સુનાવણીનો હકદાર છે.અન્યાયી સુનાવણીના પરિણામે દોષિત ઠેરવવો એ ન્યાયની આપણી વિભાવનાથી વિપરીત છે.સુનાવણીમાં કલમ ૫૦ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીના ઉલ્લંઘનમાં એકત્રિત પુરાવાનો ઉપયોગ, સુનાવણીને અયોગ્ય બનાવશે.

- (૫) કલમ ૫૦ માં પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું છે કે નહીં તે અદાલત દ્વારા સુનાવણીમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે નક્કી કરવું પડશે.તે મુદ્દા પર શોધવું, એક રીતે અથવા બીજી રીતે, દોષિત ઠેરવવા અથવા નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશને નોંધવા માટે સુસંગત રહેશે.ફરિયાદી પક્ષને સુનાવણીમાં એ સ્થાપિત કરવાની તક આપ્યા વિના કે કલમ ૫૦ ની જોગવાઈઓ અને ખાસ કરીને તેમાં પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું હતું, ફોજદારી સુનાવણીમાં કાપ મૂકવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.
- (૬) જે સંદર્ભમાં કલમ ૫૦માં તપાસ કરવાનો ઈરાદો ધરાવતી વ્યક્તિના લાભ માટે રક્ષણનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, તે સંદર્ભમાં અમે કલમ ૫૦ની જોગવાઈઓ ફરજિયાત અથવા ડિરેક્ટરી છે કે કેમ તે અંગે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી, પરંતુ એવું માનીએ છીએ કે સંબંધિત વ્યક્તિને કલમ ૫૦ની પેટા-કલમ (૧) માંથી ઉદ્ભવતા તેના અધિકારની જાણ કરવામાં નિષ્ફળતા, પ્રતિબંધિત શંકાસ્પદની વસૂલાત અને આરોપીની દોષિતતા અને સજાને કાયદામાં ખરાબ અને બિનટકાઉ બનાવી શકે છે.
- (૭) કાયદાની કલમ ૫૦ માં પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીનું ઉલ્લંઘન કરીને હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ દરમિયાન આરોપીની વ્યક્તિ પાસેથી જપ્ત કરાયેલી ગેરકાયદેસર વસ્તુનો ઉપયોગ આરોપી પર ગેરકાયદેસર રીતે પ્રતિબંધિત પદાર્થ રાખવાના પુરાવા તરીકે કરી શકાતો નથી, જો કે તે તપાસ દરમિયાન મળી આવેલી અન્ય કોઈપણ સામગ્રી પર ફરિયાદી પક્ષ અન્ય કાર્યવાહીમાં આરોપી સામે આધાર રાખી શકે છે, ગેરકાયદેસર તપાસ દરમિયાન તે સામગ્રીની વસૂલાત હોવા છતાં;
- (૮) કાયદાની કલમ ૫૪ હેઠળની ધારણા ત્યારે જ ઉભી કરી શકાય છે જ્યારે ફરિયાદી પક્ષે સ્થાપિત કર્યું હોય કે કલમ ૫૦ ના આદેશ અનુસાર હાથ ધરવામાં આવેલી શોધમાં આરોપી પાસે પ્રતિબંધિત પદાર્થ હોવાનું જાણવા

મબ્ચું હતું.ગેરકાયદેસર શોધ કાર્યવાહી પક્ષને કાયદાની કલમ ૫૪ હેઠળ ધારણા કરવા માટે હકદાર બનાવી શકતી નથી.

(૯) પૂરન મલના કેસના ચુકાદામાં એવું ન સમજી શકાય કે કાયદાની કલમ ૫૦ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને કરવામાં આવેલી પૂર્વ માહિતી પર વ્યક્તિની તપાસ દરમિયાન જમ કરાયેલી ગેરકાયદેસર વસ્તુનો ઉપયોગ પોતે જ ગેરકાયદેસર વસ્તુના ગેરકાયદેસર કબજાના પુરાવા તરીકે થઈ શકે છે, જેની પાસેથી ગેરકાયદેસર તપાસ દરમિયાન પ્રતિબંધિત વસ્તુ જમ કરવામાં આવી છે.

(૧૦) ઓલ મુસ્તફાના કેસનો ચુકાદો પૂરન મલના કેસના ચુકાદાને યોગ્ય રીતે અર્થઘટન કરે છે અને અલગ પાડે છે અને પિરથી ચાંદો કેસ અને જસબિર સિંહના કેસમાં કરવામાં આવેલા વ્યાપક અવલોકનો પૂરન મલના કેસમાં નિર્ધારિત કાયદાના સાચા સ્પષ્ટીકરણ સાથે સુસંગત નથી.

ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોના આધારસ્તંભ પર હાથ ધરાયેલા કેસની ચકાસણી એ નિષ્કર્ષ અનિવાર્ય છે કે આરોપીની વ્યક્તિની શોધ કરતા પહેલા એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૫૦ (૧) ની જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.ટ્રાયલ કોર્ટે તેના ચુકાદાના પેરા ૧૦માં પીડબ્લ્યુ ૧ ના પુરાવાઓની ચર્ચા કરતી વખતે અવલોકન કર્યું હતું કે સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું હતું કે આરોપીની શોધ કરતા પહેલા તેણે તેને પૂછ્યું ન હતું કે શું તેની ગેઝેટેડ અધિકારીની હાજરીમાં તપાસ થવી જોઈએ.અદાલતે વધુમાં અવલોકન કર્યું હતું કે સાક્ષીને ખબર નહોતી કે સર્ચ કરવામાં આવે તે પહેલાં ગેઝેટેડ અધિકારી વિશે તપાસ થવી જોઈએ કે કેમ.

ચુકાદાના ફકરા ૧૨માં પી. ડબલ્યુ. રના પુરાવાનો ઉલ્લેખ કરતા પોલીસ કોન્સ્ટેબલ જે પી. ડબલ્યુ. ૧ સાથે શોધ સ્થળ પર ગયા હતા, કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું હતું કે તપાસ કરવામાં આવી તે પહેલાં આરોપીને કોઈ પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો ન હતો કે શું તેની મેજિસ્ટ્રેટ અથવા રાજપત્રિત અધિકારીની હાજરીમાં તપાસ થવી જોઈએ. ચુકાદાના ફકરા ૬ માં કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે પોલીસ પક્ષને જોઈને આરોપીએ ભાગવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો પરંતુ તેની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી; તે પછી પીડબ્લ્યુ ૧ દ્વારા આરોપીની પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી અને તેણે જવાબ આપ્યો હતો કે તેની પાસે બ્રાઉન સુગર છે; આરોપીએ થેલીઓ બહાર કાઢી હતી અને તે પીડબ્લ્યુ ૧ ને સોંપવામાં આવી હતી અને તે પછી જ આરોપીને પૂછવામાં આવ્યું હતું કે શું ગેઝેટેડ અધિકારીની હાજરી જરૂરી છે કે કેમ જેના માટે તેણે નકારાત્મક જવાબ આપ્યો હતો.

પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ બલબીર સિંહ જે. ટી. ૧૯૯૪ (૨) એસ. સી. ૧૦૮ના નિર્ણય પર આધાર રાખીને ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૫૦ (૧) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાથી આ કેસમાં તપાસ અને જમી પર પ્રતિકૂળ અસર થઈ નથી.

સ્થિતિ સ્પષ્ટ છે અને અમારી સમક્ષ તે પણ ગંભીર રીતે વિવાદિત નહોતું કે આ કેસમાં તપાસ અને જમી કરવામાં આવી તે પહેલાં કાયદાની કલમ ૫૦ (૧) ની

જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.તેથી કાર્યવાહી પક્ષ દ્વારા આ રીતે કરવામાં આવેલી શોધ અને જમી પર આધાર રાખી શકાતો નથી.રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે આ સ્થિતિને વાજબી રીતે સ્વીકારી હતી અને અમારો મત સાચો હતો કે પ્રતિબંધિત વસ્તુના ગેરકાયદેસર કબજાની કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે આરોપીની વ્યક્તિની શોધ પર આધારિત છે જે વસ્તુની પુનઃપ્રાપ્તિ તરફ દોરી જાય છે અને આરોપના સમર્થનમાં અન્ય કોઈ પુરાવા નથી.તે અનુસરે છે.તેથી, સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા અપીલકર્તા સામેના ચુકાદા અને દોષિત ઠેરવવાનો આદેશ, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું, તે સ્પષ્ટ રીતે બિનટકાઉ છે.

તદનુસાર, અપીલ એટલે કે મંજૂરી.ન્યાયાધીશની પુષ્ટિ કરતો ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો વિવાદિત ચુકાદો અને સેશન્સ અદાલતના દોષિત ઠેરવવાના આદેશને રદ કરવામાં આવે છે.અપીલકર્તાને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવે છે.જ્યાં સુધી અન્ય કોઈ કેસમાં તેની અટકાયતની જરૂર ન પડે ત્યાં સુધી તેને તાત્કાલિક મુક્ત કરવામાં આવશે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.